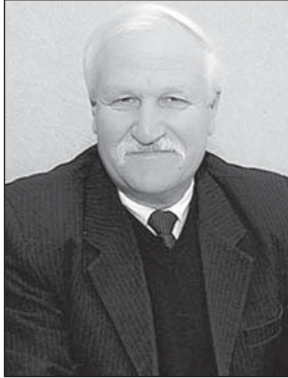

Школа свідомого українця – орієнтир сучасної акме-педагогіки

Володимир НЕРУБАЙСЬКИЙ,

директор Тальнівського навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа I–III ступенів №1 – гімназія»
Тальнівської районної ради Черкаської області

За час свого існування Тальнівський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа I–III ступенів №1 – гімназія» Тальнівської районної ради Черкаської області став справжньою українською національною школою з яскраво вираженим гуманітарним, народознавчим і краєзнавчим спрямуванням. Це загальноосвітня школа-гімназія з поглибленим вивченням української мови і літератури, іноземних мов, історії і права, посиленням змісту інших гуманітарних дисциплін. Її інноваційний розвиток пов'язаний із розбудовою Школи свідомого українця.

У нашому розумінні свідомий українець – це керівник і вчитель, які сповна усвідомлюють свою місію в сучасній українській національній школі [3]. Це і свідомий учень та випускник, які відчувають себе українцями, патріотами власної держави, своєї мови й культури, розуміють необхідність здобуття якісних знань, прагнуть стати конкурентоздатними, опанувати національну і загальнолюдську культуру, розбудовувати власну незалежну державу, захищати її від ворога; усвідомлюють високу відповідальність перед Батьківщиною, перед своїм народом. Звідси і наше кредо: «Україна – понад усе!».

Такі свідомі громадяни – носії моральних, національних цінностей, високоосвічені, гармонійно розвинені особистості, здатні до саморозвитку й самореалізації – сьогодні вкрай потрібні державі [2]. Тож перед школою постає завдання формування системи особистісно орієнтованого навчання і виховання, спрямованої на підготовку інтелектуально розвиненого свідомого українця, здатного віднайти своє місце в реальному житті, а також системи гуманізованої суб'єктної взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу.

Освіта як особлива сфера життєдіяльності людини пов'язана не лише з педагогічною реальністю. Вона характеризується багатоаспектними зв'язками з різними науками, що забезпечує особистісне зростання. Однією з таких наукових галузей є акмеологія освіти – психолого-педагогічна наука, що інтегрує знання про розвиток людини в контексті досягнення нею вершин у різних сферах життєдіяльності, передусім професійній. З позицій акмеології, мета освіти – цілісний розвиток свідомого українця, його прагнення до самовдосконалення, досягнення найвищих вершин пізнання й самореалізації [4]. Акме (із грецької) – вершина, вищий ступінь чого-небудь, міць [1]. Невипадково у своєму зверненні до вихованців

видатний український філософ і педагог Г. С. Сковорода наголошував: «Бери вершину і матимеш середину».

З огляду на це, сутність Школи свідомого українця узгоджується з методологічними засадами сучасної акме-педагогіки. Звідси місія школи – відповідати потребам суспільства щодо забезпечення учнів знаннями, а також сприяння набуття певних умінь та навичок, що є підґрунтям синтетичної мислительної діяльності в різних галузях розвитку особистості шляхом самовизначення, самооцінювання, самовдосконалення, самореалізації себе як українців у світовому просторі.

Визначальними у реалізації цих завдань обираємо аксіологічний, акмеологічний та андрагогічний підходи. Ці підходи забезпечать створення умов для розвитку високоосвіченої, морально, фізично й психічно здорової, естетично розвиненої, життєтворчої особистості, громадянина України, орієнтованого на досягнення вершин самореалізації себе як свідомого українця, проектувальника і творця свого життя у контексті національної ідеї.

Для підвищення рівня задоволеності замовників освітніх послуг школа має забезпечити: доступність якісної освіти для всіх бажаючих; високий професіоналізм і компетентність учителів, інших педагогічних працівників; створення сучасної матеріально-технічної бази школи; оновлення змісту освіти, приведення його у відповідність із сучасними потребами особистості і суспільства; підвищення якості навчально-виховного процесу; виховання у дітей національної свідомості, традицій вітчизняної і світової духовної культури; зміцнення зв'язків сім'ї і школи у вихованні дітей; активізацію роботи з педагогічними кадрами, підвищення соціального статусу, престижу педагога; поліпшення харчування дітей, здійснення заходів з охорони їх здоров'я, фізичного загартовування й розвитку, організації системного оздоровлення.

Основними принципами реалізації такої моделі визначено:

- гуманізацію процесів навчання і виховання;
- демократизацію відносин учасників навчально-виховного процесу;
- гуманітаризацію освіти;
- відродження національної самобутності української школи;
- пріоритет загальнолюдських цінностей та моралі;
- нероздільність навчання і виховання, поваги та довіри, співпраці, консенсусу.

Управління стратегічними змінами в навчальному закладі здійснюють загальношкільна конференція, рада школи, піклувальна рада, батьківський комітет, педагогічна рада, педагогічний консилиум, організація учнівського самоврядування «Горицвіт», рада керівників.

У кожного із цих органів є означена відповідними положеннями сфера діяльності. Головна мета управлінських структур – удосконалення управління школою, оновлення змісту освіти, приведення його у відповідність із сучасними потребами особистості і суспільства, створення умов для реалізації кожною дитиною права на отримання освіти з урахуванням її схильностей і можливостей.

Основу управлінської діяльності становлять принципи стратегічного менеджменту, орієнтованого на кінцевий результат:

- поваги та довіри до людини – основоположний і системоутворювальний у педагогічному колективі та соціумі;
- співпраці – переведення управління з монологічного на діалогічну основу, перехід від комунікації до спілкування;
- соціальної справедливості – управління педагогічним колективом, за якого кожен учитель має рівне становище з іншими;
- особистісного стимулювання (морального, матеріального, психологічного, прямого, непрямого);
- колективного прийняття рішень – один із шляхів демократизації управління, за якого вчителів залучено до управління закладом;
- делегування повноважень – найважливіший принцип, що становить основу демократизації всього шкільного життя й управління закладом;
- консенсусу – необхідний інструмент підтримки позитивного мікроклімату в колективі, його демократичного життя [6].

На перспективу розвитку навчального закладу плануємо реалізацію освітніх і соціально-педагогічних питань, як-от:

- удосконалення роботи щодо організації поглибленого вивчення предметів у гімназійних класах та профільного навчання у старшій школі, догімназійної підготовки у початкових класах;
- організація моніторингу якості знань учнів профільних класів;

- урізноманітнення й удосконалення роботи з обдарованими дітьми;
- створення умов для підвищення кваліфікації педагогічних кадрів;
- пропагування та широке впровадження досягнень психолого-педагогічної науки;
- моделювання, акумуляція, апробація, вивчення й узагальнення перспективного педагогічного досвіду;
- виховання свідомого громадянина України, патріота Української держави;
- входження у світовий і європейський освітній простір, налагодження зв'язків із навчальними закладами за кордоном.

Акмеологічний підхід сприяє формуванню високої мотивації досягнень, прагнення успіху, творчості, вагомих результатів у діяльності вчителя та учня, розвитку й духовної зрілості [5]. Освітнє акме-середовище охоплює учнів і педагогів, усіх працівників школи.

Вирішальну роль у реалізації моделі «Школа свідомого українця» відіграє кадрове забезпечення навчально-виховного процесу. Педагог інноваційної школи – людина глибоких знань і культури, носій гуманістичної філософії, світогляду й моралі, національних і загальнолюдських цінностей, здатна до самовдосконалення й самореалізації. Акмеологічний і андрагогічний підходи до професійної діяльності педагогів дають можливість забезпечити якісну освіту. Педагогічний колектив школи є учасником таких науково-педагогічних проектів, як пілотний Національний проект «Відкритий світ», пілотний проект програми «Курс. Школа», Всеукраїнський проект з європейської інтеграції EUROPA NOSTRA, Всеукраїнський освітній проект «Відкривай Україну», проект «Освіта Черкащини», постійним учасником виставки передового педагогічного досвіду та конкурсів цифрових ресурсів. З метою активізації діяльності педагогів, підвищення їхнього фахового рівня дирекція й надалі стимулюватиме їхню участь у конкурсах педагогічної майстерності, науково-методичних семінарах і конференціях, віртуальних заходах, удосконалюватиме систему рейтингового оцінювання роботи вчителя.

Формування учнівського акме-середовища передбачає згідно з моделлю у початковій школі *акме-самопізнання*, в основній школі – *акме-самовираження*, у старшій школі – *акме-самоаналіз*.

У 1–4-х класах це забезпечують предмети інваріантної складової, курси за вибором «Українознавство» й «Основи християнської етики», гуртки; у 5–9-х класах – предмети інваріантної складової, курси за вибором «Українознавство», «У світі поетичного слова», «Видатні постаті України», «Живи за правилами», «Екологічні проблеми рідного краю», «Валеологія», факультативи «Етика – духовні засади», «Гди-перекладачі», гуртки, англо- та німецькомовні табори; у 10–11-х класах – предмети інваріантної складової, профільне навчання, клуби за інтересами, курси за вибором «Українознавство», «Медіа-культура», факультативи «Основи християнської етики», «Психологія», «Шляхи до європейської інтеграції», гуртки.

З метою удосконалення інноваційного освітнього середовища з наступного навчального року в школі працюватиме добровольць Корпусу миру США в Україні, влітку в пришкольньому мовному таборі – волонтер громадської організації Goglobal. У 2017/2018 н. р. буде запроваджено інклюзивне навчання.

Реалізацію завдань національно-патріотичного виховання школярів забезпечуватиме використання раніше створених зразкового літературно-етнографічного музею «Шевченкова світлиця», музеїв історії рідного краю та історії школи, світлиці рідного слова, кабінетів народознавства, ужитково-прикладного мистецтва, музики, танцювального класу, які також потребують зміцнення матеріальної бази й постійного оновлення. У найближчих планах – облаштування класу на природі, зимового саду з водограєм, ігрового середовища. Потребують урізноманітнення діяльності такі нетрадиційні центри патріотичного й естетичного виховання, як зразковий фольклорний дитячий колектив «Веснянка», козацький клас, гуртки екскурсодів шкільних музеїв, літературна студія «Над Тікичем», художня майстерня «Самоцвіти», творча майстерня декоративно-ужиткового мистецтва «Прикрась свій дім», історико-патріотичний клуб «За Україну!», хореографічна студія «Еліон», команда ДЮОП «Сини і доньки України», дитячий духовий оркестр.

Реалізація моделі забезпечить виховання національно свідомого українця, патріота, активного учасника суспільно-політичного та культурного життя країни, який прагне до самоосвіти, самовдосконалення та творчого пошуку на своєму професійному і життєвому шляху.

Виконання Програми інноваційного розвитку сприятиме поліпшенню якості освіти учнів НВК, наближенню її рівня до світових стандартів, задоволенню освітніх потреб сучасного випускника; активізації впровадження інновацій як чинника підвищенню якості освітніх послуг

відповідно до вимог науково-технічного прогресу та потреб учасників навчально-виховного процесу; реалізації власної моделі перспективного інноваційного розвитку «Школа свідомого українця» з урахуванням кращого вітчизняного й зарубіжного досвіду.

Дирекція школи розглядає цю модель як цілісну систему поетапного вдосконалення навчально-виховного комплексу як школи-гімназії, опорного навчального закладу, який повинен сприяти підвищенню конкурентоспроможності, отриманню нею свого власного обличчя, неповторного і привабливого для жителів міста і району, дітей та їхніх батьків.

Література

1. *Зазикін В. Г.* Короткий акмеологічний словник / В. Г. Зазикін [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://medbib.in.ua/akmeologicheskie-ponyatiya-kategorii.html>
2. *Концепція* Нової української школи [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
3. *Концепція* національно-патріотичного виховання дітей і молоді [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/konceptciya-nacjonalno-patriotichnogo-vixovannya-ditej-i-molodi.html>
4. *Кошарна Н.* Акмеологічний підхід у становленні професійної компетентності майбутнього вчителя / Н. Кошарна [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/_Акмеологічний_підхід
5. *Криворотенко О.* Реалізація ідей акмеосвіти на особистісно зорієнтованому уроці літератури / О. Криворотенко // Дивослово. – 2016. – №3. – С. 2–8.
6. *Сиротинко Г.* Інноваційний розвиток освіти: проблеми переходу від теорії до практики / Г. Сиротинко // Управління школою. – 2005. – №1. – С. 15–18.

Анотації

Володимир НЕРУБАЙСЬКИЙ Школа свідомого українця – орієнтир сучасної акме-педагогіки

У статті розглянуто модель сучасного інноваційного освітнього закладу «Школа свідомого українця». Обґрунтовано концептуальну ідею і кредо школи, оригінальність моделі та місії, мети і завдань школи. Розкрито принципи й особливості освітньої діяльності згідно з розробленою моделлю, а також окреслено стратегію управління та очікувані результати роботи з реалізації моделі.

Ключові слова: інноваційний розвиток, національна школа, свідомий українець, акмеологія, акме-педагогіка, особистість, освітнє середовище.

Владимир НЕРУБАЙСКИЙ Школа сознательного украинца – ориентир современной акме-педагогика

В статье рассматривается модель современного инновационного учебного заведения «Школа сознательного украинца». Обоснованы концептуальные

идеї і кредо школи, оригінальність моделі і місія, цілі і задачі школи. Раскрыты принципи и особенности образовательной деятельности в соответствии с разработанной моделью, а также очерчены стратегия управления ими и ожидаемые результаты работы по реализации модели.

Ключевые слова: інноваційне розвиток, національна школа, свідомий українець, акмеологія, акме-педагогіка, особистість, освітнє середовище.

Volodymyr NERUBAISKYI

School of conscious Ukrainian as a mark of modern acme-pedagogy

The article deals with the model of modern Ukrainian national innovative school with creative name «School of a conscious Ukrainian». The author presents a conceptual idea and the school credo, highlights and proves the model's originality and creative name of educational institution, determines the mission, goals and objectives of the school. He reveals principles and features of the educational activities in accordance with the elaborated model, and clearly management strategy and the expected results of the implementation of the model.

Keywords: innovative development, national school, conscious Ukrainian, acmeology, acme-pedagogy, personality, the educational environment.

Акмеологічне моделювання інновацій в педагогічній практиці

Наталія СТОРОЖЕНКО,

директор Монастирищенського навчально-виховного комплексу «Ліцей – загальноосвітня школа I–III ступенів «Ерудит» Монастирищенської районної ради Черкаської області

Стрімкий розвиток інноваційних технологій зумовлює масштабні освітні реформи, що перетворюють освіту на продуктивний сектор економіки. У стратегічних освітніх документах, зокрема Національній доктрині розвитку освіти, зазначено, що в Україні має забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення її змісту та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень [5]. При цьому метою реформування освітнього простору є переорієнтація системи освіти зі споживача інноваційних технологій на головного виробника інновацій.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» термін «інновації у сфері освіти, або освітні інновації» трактують як «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технологічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно підвищують якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу» [6].

Опрацювання наукових праць із проблеми інноваційної діяльності в освітній сфері (К. Ангеловські, І. Беха, Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Дичківської, М. Кларіна, О. Пехоти, А. Хуторського та ін.) засвідчує наявність різних підходів до визначення поняття «педагогічна інновація». Зокрема, Г. Сиротинко характеризує її як новий педагогічний продукт, що оновлює педагогічну теорію і практику, оптимізуючи досягнення поставленої перед суспільством освітньої мети [7].

На думку Р. Юсуфбекової, «педагогічна інновація» передбачає можливі зміни педагогічної

діяльності, результатом яких є раніше невідоме, розвиток теорії та практики навчання, тобто процес створення, освоєння, використання і поширення нового [8].

Водночас В. Загвязинський трактує це поняття як ідеї, підходи, методи та технології, які раніше не використовували, але дають змогу в умовах, що змінюються, досить ефективно вирішувати завдання освіти [4]. У дослідженнях А. Хуторського, Л. Даниленко освітні інновації розглянуто в соціально-економічному, психолого-педагогічному, організаційно-управлінському або науково-виробничому аспектах.

Аналіз теоретичних досліджень дає підстави стверджувати, що інновації можна впроваджувати безпосередньо в педагогічний процес (засоби, підходи навчання); у структури, що його забезпечують (зміст та форми організації управління освітньою сферою, організаційну структуру закладів освіти тощо); а також у механізми засвоєння здобутої інформації. Крім того, розроблення інновацій в освіті (методики, форми,